

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Saksbehandler: Michael Bell
Telefon direkte:
Vår dato: 04.07.2024
Vår referanse: 24/31867-2

Deres dato: 27.05.2024
Deres referanse:

Høring - Forsvaret - Luftromssøknad Øvelse Joint Viking 2025 – Søknad om opprettelse av midlertidige restriksjonsområder

1. Høring

Luftfartstilsynet gjennomfører med dette offentlig høring av søknad om opprettelse av midlertidige restriksjonsområder i forbindelse med militærøvelsen Joint Viking 2025, som skal gjennomføres i tidsperioden 3. - 14. mars 2025. De omsøkte restriksjonsområdene er i luftrommet mellom Tromsø og Harstad.

For å få et best mulig grunnlag for å vurdere om restriksjonsområdene bør opprettes, og eventuelt på hvilke vilkår, ber Luftfartstilsynet om innspill fra høringsinstansene. I den forbindelse ber vi om at adressatene selv vurderer behovet for å forelegge høringsbrevet til underliggende etater, enheter eller organer.

Frist for høringsinnspill er 30. september 2024.

Høringsinnspill kan sendes per e-post til postmottak@caa.no. Alternativt kan innspill sendes per post til Luftfartstilsynet, Postboks 243, 8001 Bodø.

Vi ber om at innspillene merkes med saksnummer 24/31867.

Vedlegg:

- Utkast til forskrift om fastsettelse av restriksjonsområder
- Forsvarets Luftromssøknad Joint Viking 2025
- Høringsliste

2. Bakgrunn

I forbindelse med militærøvelsen Joint Viking 2025, har Forsvaret søkt Luftfartstilsynet om å opprette tre midlertidige restriksjonsområder i luftrommet mellom Tromsø og Harstad i perioden 3.- 14. mars 2025.

3. Nærmere om de omsøkte restriksjonsområdene

3.1. Restriksjonsområdenes utstrekning

Av flysikkerhetshensyn, spesielt relatert til deres egen bruk av droner og helikoptre, søker Forsvaret om etablering av tre midlertidige restriksjonsområder- «**Viking North**», «**Viking Center**» og «**Viking South**».

Områdenes horisontale utstrekning går i stort fra den sørlige grensen for Tromsø kontrollsonen (CTR) sørover til Bjerkvik, fra kysten og østover til riksgrensen til Sverige. Kontrollsonen (CTR) til Bardufoss (ENDU) er ikke en del av restriksjonsområdene. Koordinater for områdene er oppgitt i den vedlagte søknaden fra Forsvaret.

Vertikalt strekker områdene seg fra bakken/vannet til følgende høyder:

«**Viking North**» - 4500 fot AMSL.

«**Viking Center**» - 4500 fot AMSL.

«**Viking South**» - 2500 fot AMSL.

3.2. Restriksjonsområdenes virkning

Forsvaret søker om at restriksjonsområdene skal medføre flyforbud for alle ikke-deltakende luftfartøy, herunder ubemannede luftfartøy og modellfly, dersom disse ikke på forhånd har fått godkjenning fra Forsvaret. Forbudet vil ikke gjelde flyging i forbindelse med militær-, politi-, ambulans-, søk- og redningsoppdrag, forutsatt at disse oppdragene har fått særskilt tillatelse fra Forsvaret eller Luftfartstilsynet.

I restriksjonsområde «Viking Center» er kontrollsonen (CTR) til Bardufoss (ENDU) ikke en del av restriksjonsområdet, den er dermed unntatt fra restriksjonene. Tromsø (ENTC) sin

kontrollsoner ligger utenfor restriksjonsområdet.

Luftfartstilsynet vurderer å delegerer myndighet til å tillate flyging i restriksjonsområdene til Forsvaret. Forsvaret opplyser i søknaden at de i utgangspunktet bare vil tillate strengt nødvendige ikke-deltakende flyginger, som er av samfunnsnyttig art, i restriksjonsområdet.

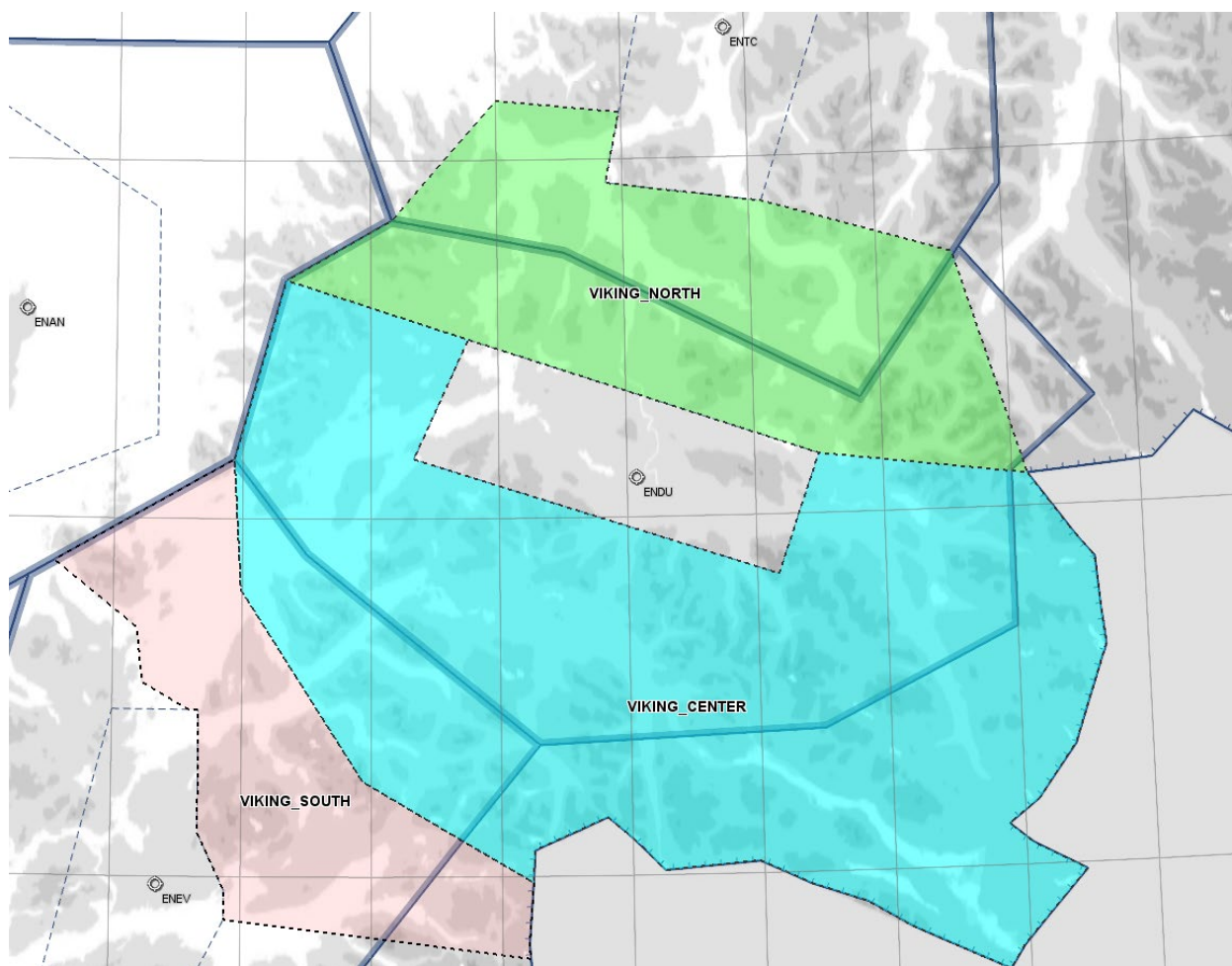
For å redusere påvirkningen for sivile helikopteroperatører har Forsvaret ved utformingen av restriksjonsområdene, så godt det lar seg gjøre, forsøkt å ta høyde for behov som er identifisert i forbindelse med tidligere øvelser. Flere av aktørene som opererer i området vil imidlertid bli påvirket av restriksjonene, og det forventes at disse helikopter- og droneaktørene tar restriksjonene til etterretning i sin planlegging og dialog med oppdragsgivere. Ikke-deltakende luftfartøy som får tillatelse til å fly inn i restriksjonsområdene vil måtte følge «Safety Rules» og fly etter nærmere angitte prosedyrer (herunder «Choke Points»). Prosedyrene vil bli publisert som vedlegg til AIP Supplement for øvelsen. AIP Supplement vil også inneholde mal for søknad om dispensasjon til å fly inn i restriksjonsområdene.

Øvelsens øvrige planlagte bruk av luftrom er ventet å være av et såpass begrenset omfang at Forsvaret ikke har beskrevet dette særskilt i søknaden. Luftfartstilsynet er kjent med at Forsvaret og lufttrafikkjenesten i samråd har konkludert med at denne delen av øvelsen kan håndteres innenfor rammene av det luftrommet, avtaler og prosedyrene som benyttes til daglig trening.

3.3. Kart over restriksjonsområdene

Vår dato
04.07.2024

Vår referanse
24/31867-2

Forsvaret har ikke beskrevet i søknaden om de forventer å benytte etablerte skytefelt i nærheten av, og inne i, de omsøkte restriksjonsområdene. Erfaringsmessig er det et høyt aktivitetsnivå i disse områdene i forbindelse med øvelser, så høringsinstansene bes merke seg informasjon om eventuell bruk i AIP SUP og NOTAM som vil publiseres i forkant av øvelsen.

4. Utredning av tiltaket

Regjeringens utredningsinstruks setter rammene for kartlegging av nye tiltak av den typen som opprettelse av midlertidige restriksjonsområder vil være. Et minimumskrav er å besvare følgende seks spørsmål:

- Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
- Hvilke tiltak er relevante?

Vår dato

04.07.2024

Vår referanse

24/31867-2

- Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
- Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt? Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
- Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?

Forsvaret skal avholde militærøvelsen Joint Viking 2025, med stor drone- og helikoptervirksomhet, i luftrommet hvor det søkes om opprettelse av de aktuelle restriksjonsområdene. Områdene vurderes derfor etablert av hensyn til flysikkerheten, både for Forsvarets operasjoner og ikke-deltakende luftfartøy.

Hvilke tiltak er relevante?

Av hensyn til militærøvelsens art og betydningen slike øvelser har for Forsvaret og Norge, så vurderer Luftfartstilsynet at etablering av restriksjoner i luftrommet er et nødvendig tiltak for å muliggjøre øvelsen og gi tilstrekkelig vern for alle aktører som opererer i luftrommet.

Luftfartstilsynet kan opprette restriksjonsområder med hjemmel i forskrift av 14. desember 2021 nr. 3530 om lufttrossorganisering §§ 17 og 22, jf. luftfartsloven § 9-1 a. Restriksjonsområder opprettes i form av forskrift, jf. forskrift om lufttrossorganisering § 4, første ledd.

Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltaket?

Opprettelse av midlertidige restriksjonsområder er først og fremst prinsipielt utfordrende ved at det innebærer at luftrommet, som i utgangspunktet er fritt til bruk for alle, stenges for enkelte brukere i tidsperioden restriksjonsområdet er aktivert.

Hva er de positive og negative virkningene av tiltaket, hvor varige er de, og hvem blir berørt?

Restriksjonsområdene planlegges å være aktive hele døgnet i perioden fra 3. mars kl. 0600 UTC til 14. mars 2025 kl. 1430 UTC.

De positive virkningene av opprettelsen av restriksjonsområdene er at Forsvaret kan gjennomføre øvelse med luftfartøy, herunder ubemannede luftfartøy og helikopter sammen med allierte styrker, samtidig som flysikkerheten ivaretas.

Negative virkninger av tiltaket er at den frie ferdselen i luftrommet begrenses. Dette kan føre til at aktører som har særskilte planer eller behov får avskåret disse som følge av restriksjonene i luftrommet. De negative effektene vil langt på vei kunne avklares, og muligens avbøtes, ved å gjennomføre høring eller kontakte kjente berørte aktører i forkant. I tillegg til de

aktørene som allerede er kontaktet, er et formål med høringen å kartlegge eventuelt ytterligere konsekvenser opprettelsen av restriksjonsområdene vil kunne få. Det vil være mulig for aktører som har behov for tilgang til luftrommet å søke Forsvaret om tillatelse i tråd med etablert praksis som under tidligere øvelser.

Områdenes vertikale utstrekning fra bakken til henholdsvis 4500 fot AMSL, 4500 fot AMSL og 2500 fot AMSL, samt den horisontale utstrekningen av områdene, er satt for å dekke øvelsesområdet med høyest konsentrasjon av øvelsestrafikk. Ved planlegging av den horisontale utstrekningen har Forsvaret tatt i betraktning utilsiktede konsekvenser ved etableringen av lignende områder under tidligere øvelser. Hensikten er at områdene skal være minst mulig inngripende for ikke-deltakende aktører i området.

Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?

Forutsatt at det ikke avdekkes vektige motforestillinger mot opprettelsen av restriksjonsområdene, anbefaler Luftfartstilsynet samlet sett at områdene opprettes.

Luftfartstilsynet foreslår derfor at det fastsettes en forskrift om opprettelse av tre midlertidige restriksjonsområder slik det er søkt om. Utkast til forskrift er vedlagt dette høringsbrevet.

Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Forutsetningene for en vellykket gjennomføring er at alle luftfartøy som ikke opereres av Forsvaret eller gjennomfører militær-, politi-, ambulans-, søke- og redningsoppdrag i tråd med avtaler med Forsvaret, retter seg etter det flyforbudet som forskriften fastsetter.

5. Informasjons- og dialogmøte

Arbeidet med fleksibel bruk av luftrommet (Flexible Use of Airspace – FUA) i Norge gjennomføres i det daglige av FUA rådgivende ekspertgruppe (FUA RE), der Luftfartstilsynet, Forsvaret og Avinor Flysikring AS er representert. FUA RE har de senere årene avholdt informasjons- og dialogmøte, tidligere kalt National Airspace Management Advisory Committee-møter (NASMAC), for å informere om FUA-samarbeidet i Norge generelt og Forsvarets større øvelser spesielt. I år avholdes informasjons- og dialogmøtet onsdag 4. september 2024. Det vil avholdes ett møte for bemannet luftfart og ett møte for ubemannet luftfart. Under møtet vil vi informere spesielt om Joint Viking 2025 og innholdet i denne høringen. Møtet blir avholdt digitalt via Microsoft Teams.

Vi ber høringsinstansene melde sin interesse til å delta på informasjons- og dialogmøtet. Påmelding gjøres ved å sende e-post til postmottak@caa.no, med kopi til asm@caa.no.

Vi ber om at dere merker påmeldingen med saksnummer 24/31867.

Vår dato

Vår referanse

04.07.2024

24/31867-2

Med vennlig hilsen

Henning Raymond Tennes
seksjonssjef
Flyplass-flysikring

Michael Bell
flysikringsinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever derfor ikke signatur.

Kopi til: Hansen, Johnny, Eiksund, Benjamin, Eriksen, Lars, Flyplass-flysikring - Michael Bell,
FORSVARET